

Movitz

Svenska Hornsällskapets medlemstidning

Nummer 7, juni 1996

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Hornets historia VII	5
Ny naturhornskola: <i>Method for Natural Horn</i>	14
På tal om horn... ..	16
Kompositörens intentioner	18
Movitz till salu	21
Ny bok: <i>The French Horn</i>	23
Hornseminariet: Schema	24
Konsertprogram	26

Annonsörer i detta nummer:

Brassdoktorn	13
Thomas Ekman	20
Kap Horn musik	4
Musica blåsexperten	8
Nyköpings musikaffär	23
Dieter Otto	15
Rauch Horns	4
Smålands Musikvaruhus	17
Vogtländische Musikinstrumentfabrik ..	22

Manusstopp för nästa nummer: 96-10-01

Movitz, ISSN 1104-8700

Utgivare

Svenska Hornsällskapet

Redaktion

Daniel Brandell
Thomas Ekman
Sven Eliasson
Malcolm Page

Tryckeri

Printit, Göteborg

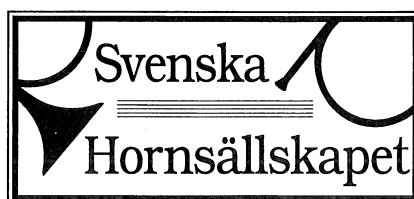
Årsavgift

200 kr
100 kr för studerande
300 kr för familj

Postgiro

58 31 07-8

Vill du bli medlem i

?

Är du inte medlem redan, eller känner du någon eller några hornister (eller andra intresserade) som skulle vilja bli medlemmar i Svenska Hornsällskapet?

Årsavgiften i Svenska Hornsällskapet är 200 kr (100 kr för studerande, 300 kr för en hel familj)

Vill du bli medlem i SHS sätter du in pengarna på **postgirokonto 58 31 07-8**

OBS! Glöm inte att ange **namn och adress** på inbetalningskortet.

Svenska Hornsällskapets styrelse

Ordförande

Lena Forén 040-23 25 84
Gustav Möllers gata 10
211 51 MALMÖ

Kassör

Anita Andersson 08-669 68 42
Anders Reimersväg 11 1tr
117 50 STOCKHOLM

Sekreterare

Sofia Nygren 046-211 14 75
Helgonavägen 10
223 62 LUND

Övriga ledamöter

Joakim Casagrande 040-18 42 76
Rosendalsvägen 6
212 19 MALMÖ

Carl-Magnus Trygg 046-15 81 45
Astrakanvägen 6
224 56 LUND

Suppleanter

Olof Nordberg 046-14 21 30
Dag Hammarskjölds väg 1F
224 64 LUND

Magnus Petersson 040-96 78 20
Solvändestigen 7B
214 57 MALMÖ

Tidningsgruppen

e-post: shs@nok.se
www: <http://www.nok.se/shs/>

Daniel Brandell 08-773 35 99
Högmoravägen 26
138 36 ÄLTA

Thomas Ekman 040-49 66 32
Giggatan 12
212 42 MALMÖ

Sven Eliasson 0500-41 46 92
Havstenavägen 36
541 43 SKÖVDE

Malcolm Page 031-18 09 25
Engelbrektsgränd 54
411 39 GÖTEBORG

Ordföranden har ordet

Våren är här - snödroppar i söder och vårvinter i norr - och med den en nästan helt ny styrelse.

Valberedningen saluförde sin idé om att se styrelsens spridning geografiskt i landet i ett längre tidsperspektiv. A la Kardemumma med 2 år i varje region. Det känns som en mycket fruktbar idé, som även årsmötet tillstyrkte, därför att:

- Det blir enkelt att träffas för att vi bor nära varandra.
- Styrelsens resekostnader minimeras av samma anledning.
- Ett bredare spektrum av hornister/hornentusiaster kommer med i styrelsen.
- Lokala initiativ är lättare att fånga upp och stödja.

Inför vårt första styrelsemöte hade vi fått en uppmaning av tidningsgruppen att fotografera oss för att kunna presentera oss ordentligt med bild och allt. Men vad hände - jo, just det som alltid händer när hornister kommer samman - vi pratade och skrattade och pratade om både det som stod på dagordningen och det som inte stod där. Vi glömde alltså bort fotot!

I stället för foto följer här en kort, mycket personlig och enväldig presentation av styrelsemedlemmarna:

Lena - ordförande, fd yrkeshornist med ohjälplig passion för horn i alla sammanhang, återinflyttad skåning som gärna talar om vad andra ska göra dvs är lärare och dirigent.

Anita - kassör, den enda utsocknes och ansvarsfullt kvar sedan förut, yrkeshornist från 08-landet som hoppas att alla medlemmar åker till Visingsö i sommar!

Sofia - sekreterare, gymnasist från Lund och skolad i en stark hornistisk tradition och atmosfär, den enda Holtnägaren.

Joakim - ledamot, musiklektörstudent från Trelleborg som går sitt sista

år, nymornad hornentusiast tack vare mild indoktrinering från metodikläraren.

Carl-Magnus - ledamot, en god amatör som blandar sig i musiklivet i Lund med omnejd, skolad av det goda i en musikskoleuppfostran.

Olof - suppleant, en entusiastisk berättare och hornist av den gamla stammen, har en fantastisk historia ihop med sitt Alex från 1953!

Magnus - suppleant, malmöitisk yrkeshornist på sitt första år i teaterdiket, lycklig ägare till en 103:a och inte musikskoleuppväxt.

Vad tänker vi göra - vad är viktigt?

Visingsö hägrar i sommar - de fyra solisterna/lärarna drar på olika sätt. Richard Watkins blir en spännande ny bekantskap, den ende av de fyra jag inte förut träffat personligen. Han är efterträdare på Royal Academy till min egen lärare Ifor James, som lärde mig att på djupet uppskatta det lite avmätta men lekfulla engelska sättet att spela på.

Michel Garcin-Marrou är för mig intimt förknippad med naturhornet. Jag glömmer aldrig en förtrollad kväll i Bordeaux när Michel spelade ett nysskrivet verk av George Barbotou på naturhorn, några satser ur Les quatre saisons, så gudomligt vackert och mystiskt med den franska esprin fullständigt närvarande.

Frøydis Ree Wekre beundrar jag oerhört mycket - för hennes hornspel som alltid överraskar med små uttänkta förändringar, för hennes rättframma ställningstagande i väsentliga frågor i musiklivet och inte minst för hennes fantastiska förmåga att entusiasmera och hjälpa andra som lärare. Hennes mästarclasser är alltid fulla av allvar, hyss, goda råd och skratt på rätt ställe. En upplevelse!

Ib Lanzky-Otto för mig tillbaka till den fysiska upplevelsen av att sitta mitt i en sjudande orkester, att sitta

mitt i en busig och för det mesta välspelade hornsektion, och att hänge sig åt en Mahler, en Stravinskij eller en Alfvén. För att i nästa ögonblick andäktigt höra en ensam hornist ge sig ut på musikens vingar, hur han som ingen annan kan fylla rummet med sin vackra ton.

Visingsö hägrar - det är viktigt att så många som möjligt får uppleva dessa fyra personligheter - så sprid informationen så mycket du bara kan!

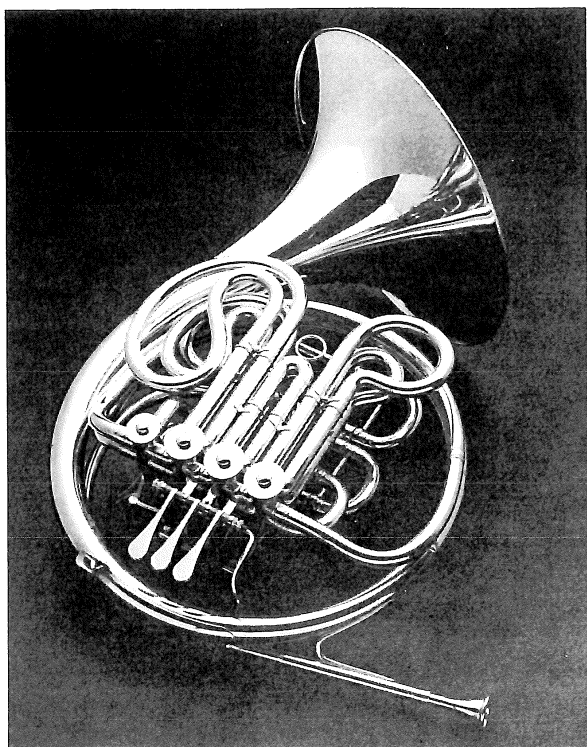
Efter Visingsö?

Vad vill du? Eller som min föregångare Rolf Bengtsson skrev - efter kl. 18.00 är det billigt att telefonera!

På återhörande.

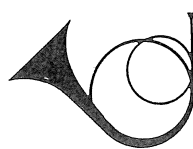
Lena Forén

*New
address!*

Double Horns
Single Horns
Deskant Horns
Natural Horns
Restorations

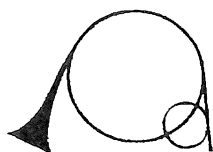
Daniel Rauch, Horn Maker

Rauch Horns

PROF. KOHTS VEI 77
N-1320 STABEKK, NORWAY
TLF.: (47) 67 12 11 99
FAX : (47) 67 12 15 99

kap horn musik

hornnoter

brett sortiment till smala priser

sänd efter prislista!

torparegatan 39

441 65 alingsås

tel./fax 0322/55311

Hornets Historia VII

Joseph Haydns hornister i Eisenstadt hos furst Esterházy

Många är vi som någon gång har tackat ja till att spela en "liten" Haydn symfoni och när vi kommit till första repetitionen ångrat oss bittert. I Haydns symfonier finns ofta hornstämmor som ligger oerhört högt. Varför skrev Haydn så svåra hornstämmor och till vilka hornister skrev han dem?

Haydn började sin symfoniska produktion när han blev anställd som musikdirektör hos greve Morizin i Böhmen 1759. Anställningen blev kort då Morizin gick i konkurs året efter.

Furst Paul Anton Esterházy i det ungerska Eisenstadt anställde då 1761 Haydn som vice kapellmästare under den då till åren komne ordinarie kapellmästaren Joseph Werner. 1762 dog furst Paul Anton och efterträddes av sonen Nikolaus som hade ett väl utvecklat intresse för musik och som trakterade ett stråkinstrument som kallas för baryton. Detta instrument skulle vi kunna kalla för ett mellanting mellan en altfiol och en cello, femsträngad, med resonans-strängar liggande bakom greppbrådan 1766 dog Werner och Haydn övertog hans roll som ordinarie kapellmästare. Haydn fick efterhand utökade fri och rättigheter och kunde skriva musik helt efter sitt eget sinne och även i de furstliga domänerna avprova sina teoretiska experiment i praktiken. 1770 blev Haydn sjuk med svår feber. Denna sjukdom påverkade honom mentalt och han började förändras. Tiden som följde kallas allmänt för Haydns Sturm und Drang-period. Äktenskapet från 1760 med Anna Apolina var mycket olyckligt p.g.a. hennes totala likgiltighet inför Haydns arbete, hennes småskurenhet och äktenskaps barnlöshet. Detta medförde att Haydn gick upp i sitt komponerande med ännu större hänförelse än tidigare

och att han började se möjligheterna i att utveckla sitt tonspråk och musikens uttryckskraft. Han blev dock bromsad av omgivningen, som tyckte att Haydn skulle fortsätta med det konventionella och inte oroa sin omgivning med alltför modernistiska kompositioner. Haydn blev i tjänst hos Esterházy till 1790, då både furstinnan och fursten gick bort. Han tilldelades en årlig pension på 1000 gulden årligen och den blev senare höjd till 1400 av efterträdaren furst Anton. Haydn var nu fri att företaga sig vad han ville och bosatte sig i Wien.

Orkestern i Eisenstadt

När Haydn kom till furst Esterházy bestod orkestern av ca 25 handplockade musiker plus sångare. Många av dessa musiker och sångare var mycket framstående. Hornisten **Johannes Knoblauch** fanns i orkestern när Haydn tillträdde. **Thaddäus Steinmüller** (172?-1790) kom dit året efter och enligt arkivuppgifterna i slottet med en lön på 600 Gulden om året. Steinmüller har ofta ansetts som en utomordentlig höjdhornist och många gånger utpekats som den Haydn skrev sina höga förstahornstämmor till.

Den kände Haydnforskaren H.C. Robbins Landon menar dock, att Steinmüller var låghornist och blev anställd som andrahornist, under Knoblauch. Steinmüller stannade i Eisenstadt till 1772, då han flyttade till Prag med sin familj. Tre söner, Johann, Joseph och Wilhelm (Wenzel) hade han fått i Eisenstadt och de blev alla tre burna till dop av paret Haydn. Två av dessa söner (Joseph och Wilhelm) kom senare till Stockholm och fick anställning i Kgl. Hovkapellet (se Movitz nr 2 1993, Daniel Brandells artikel om konserter i 1700-talets Stockholm). I Prag fick

Thaddäus anställning hos Greve Nostitz och barnen blev där skolade till utomordentligt skickliga hornister av fadern, som var känd för sin fina pedagogik.

Nästa nya hornist hos Esterházy var **Joseph Leitgeb**, som kom till orkestern i början av 1763 mycket tack vare vänskapen med Haydn. Anställningen blev oerhört kort då Leitgeb slutade redan efter en månad. Kanske var det anställningen av **Carl Franz** (1738-1802) som förstehornist den 9 april 1763 som var orsaken till att Leitgeb anställning sades upp. Esterházyfamiljen hade en tid varit på jakt efter Carl Franz. Han fick en något högre lön än sina kolleger, 300 gulden årligen, fri bostad och naturalier (öl, vin, mjöl, ved, etc). Carl Franz var en av tidens ledande hornister med en driven handteknik. Han var lika duktig i det låga registret som i det allra högsta, och kontrollerade 4 oktaver (5 klingande C!). Franz började också spela baryton när han kom till Eisenstadt och blev med tiden en virtuos på detta instrument. Franz spelade ofta baryton tillsammans med Nicolaus Esterházy och Haydns barytonduetter är skrivna till dessa två. Även Haydn tog upp detta instrument och övade flitigt efter dagstjänsterna, till hustruns stora beundring, för att få en större kunskap om instrumentet. Det står idag ganska klart att Franz var Haydns favorithornist och när Franz ville sluta i orkestern november 1769, så övertalade Haydn honom att stanna, och han stannade till 1776. Efter det kom Franz till furst Kardinal Batthyány i Pressburg (Bratislava) och stannade där till dess orkestern upplöstes 1784. 1787 efter en succérik turné som solist blev han engagerad som Cammermusicus vid

hovet i München under Franz Danzi, där han stannade till sin död 1802.

Carl Franz och Thaddäus Steinmüller var Esterházy-orkesterns topphornister och det är dessa två som inspirerat Haydn att skriva de oerhört krävande hornstämmor som existerar från 1760 - 1780-talet.

I Augusti 1763 anställdes ytterligare en hornist, **Franz Reiner**, och orkestern hade nu fyra hornister, vilket var mycket ovanligt vid denna tid.

1765 dog Knoblauch och Reiner hade lämnat orkestern kort före. Det innebar att två nya hornister anställdes. Dessa var **Johann May** och **Franz**

Stamitz, och nu var hornsektionen återigen fyra. May och Stamitz slutade troligen innan 1769, för då får två nya hornister anställning och de var **Franz Pauer** och **Joseph Oliva**.

Variation IV

in D
in D
in G
in G

tr

3 3 tr

3 3 tr

Ur symfoni nr 31 (Hornsignal)

Haydns hornstämmor

Soloverk

Hornkonsert nr 1 D-dur Hob. Vlld:3

Denna hornkonsert, som är en konsert för höjd-horn, är troligen skriven för Joseph Leitgeb 1762. Troligtvis var det en gåva till Leitgeb när hans dotter bars till dop av Haydns fru. Haydn skrev konserten efter dagens tjänstgöring, och han har i manuskriptet korriberat skrivfel och kommenterat med: *in schlaff geschrieben* (skriven i sömnen). Om inte konserten är skriven till Leitgeb finns två andra möjligheter. Den ena är att den skulle vara skriven till Knoblauch och den andra möjligheten är, att den skulle vara skriven till Steinmüller. H.C. Robbins Landon menar dock, att Steinmüller var låghornist och då bör vi kunna avskriva honom.

Hornkonsert nr 2 D-dur Hob. Vlld:4

Denna konsert som är en låghornskonsert, finns ej i originalmanuskript, utan bara i kopiaform, gjord under Haydns tid. Att denna konsert skulle vara av Joseph Haydn ifrågasätts ofta. En del forskare menar, att det skulle kunna röra sig om ett tidigt verk av brodern Michael Haydn. Under alla omständigheter är det ett charmigt verk, som bjuder på fina utmaningar för envar hornist.

Konsert för 2 horn och orkester Ess-dur

Detta verks äkthet ifrågasätts än mer än hornkonsert nr 2. Noterna hittades i furst Kraft Ernst von Oettingen-Wallersteins bibliotek. Orkesterstämmorna återfanns utan något partitur och utan att namnge kompositören. På ett försättsblad har någon i efterhand lagt till namnet Michael Heiden. Den kände hornisten Francis Orval har lagt ner stor möda på att finna lösningen och har arbetat sig igenom papperskvaliteter, vattenstämplar, notkopisters handstilar etc. och drar slutsatsen att ingen av dessa faktorer kan fälla något avgörande. När det gäller komponisternas verkkataloger ger ej heller detta någon bevisning. Däremot berättar Orval att tonartsval, struktur och satsbeteckningar ger intressanta fakta. Konserten har ett tonartsschema: Ess-dur, Ess-moll, Ess-dur. En mittsats i grundtonartens mollvariant är mycket ovanlig hos båda bröderna Haydn. Samma sak gäller satsbeteckningen "Romans". Joseph använder den ett fåtal gånger men då alltid kopplad till variationsform, medan det i konserten är en ABA-form. Finalsatsen är av "la chasse-typ", vilket Michael aldrig använt, och Joseph enbart vid ett fåtal tillfällen. Orkesterinledningen upptar 22% av satsens längd, medan medelta-

let för Haydnbröderna ligger på 16%. 2:a solostämman är ofta kromatisk, vilket har krävt en hornist med avancerad hand-teknik. Varken Joseph eller Michael skriver någonsin så. Däremot fanns i furst Kraft Ernst von Oettingen-Wallersteins orkester hornister med oerhört driven handhornsteknik. Några av dessa hornister var Joseph Nagel (höjdhornist), Franz Zwierzina (låg-hornist) och en period också låghornisten och sedermera solisten Carl Thürschmidt, vars högerhandsteknik var ett konstant under för kritikerna. Anton Rössler, även kallad Antonio Rosetti, var kapellmästare här mellan 1773 och 1789 och skrev många konserter för dessa hornister. Stilen i konserten bär typiska drag av Rosettis sätt att skriva och det är nog sannolikt, att han också har skrivit denna konsert.

Kammarmusik

Det för hornister mest kända kammarmusikverket av Haydn, där hornet medverkar, är Divertimento á tre, för violin, cello och horn, komponerad 1767, Hob. IV:5. Haydn noterade från början hornstämman Corno da caccia men ändrade den senare till enbart Corno. Hornstämman är mycket virtuos och registret går från 2:a till 22:a naturtonen. Denna trio är med största sannolikhet skriven till Carl Franz.

in Eb
Allegro moderato

tr

Trion *Pietà di me*

Ett annat verk med en extremt krävande hornstämma är Sextett för violin, viola, cello, oboe, horn och fagott, Hob. II: 40, komponerad 1765. Hornstämman är här noterad upp till ett högt F, horn i Ess.

Andra kammarverk att nämna för hornstämmornas utmärkande roll är Divertimento a otto voici, Hob. X. (Barytonoktetterna). Dessa divertimenti finns även i en annan version, där Haydn bytt ut barytonen mot en flöjt.

Konserttrion *Pietà di me* för två sopraner och tenor, med horn, engelskt horn och fagott obligat måste också nämnas här. Hornstämman är av en unik svårighetsgrad och kan jämföras med de mest krävande partierna i Bachs och Zelenkas verk, alltså rent clarin-register.

Cassationer och symfonier

Haydn skrev ett antal Cassationer, en med 4 solistiska hornstämmor, D-dur HV. deest., komponerad c:a 1765. Haydn använde också fyra horn i fyra av sina symfonier. Nr 31 i D-dur, (Hornsignal), komponerad 1765, är den mest kända av dessa symfonier, där hornen har mycket solistiska stämmor. Den totalt felnumrerade symfonin nr 72, D-dur, är också skriven för 4 solistiska horn och troligtvis skriven innan symfoni nr 31. H. C. Robbins Landon menar, att en numrering kring 10 är mer korrekt. De två andra symfonierna är nr 13 i D-dur och nr 39 i g-moll.

Symfonin över alla symfonier, när det gäller hornstämmornas svårighetsgrad, är nr 51, Bb-dur, komponerad c:a

1769. Förstahornsstämman är skriven upp till ett noterat högt C, horn i Bb-alto och i andrahornsstämman finns lågregister-toner, som krävt en hornist med bra utvecklad handhornsteknik och stor tondrivningsförmåga.

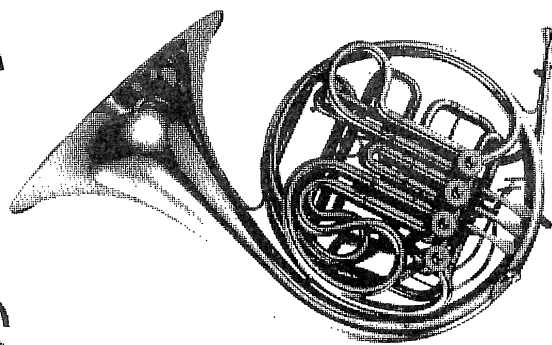
Följande lista över Haydns symfonier och hornstämmornas register kan med fördel hängas upp vid telefonen för att snabbt kunna ge svar, "om man är ledig eller inte ledig" vid en eventuell förfrågan om att spela en Haydn symfoni. Noteringen inom parentes är gjord horn i F.

Symfonier:

- 1. D, 1758/59, 2 horn i Bb-alto (höga c:n)
- 2. C, tidigast 1757/58, senast 1761. 2 horn i D (ett högt giss)
- 3. G, tidigast 1757/58, senast 1761. 2 horn i C
- 4. D, tidigast 1757/58, senast 1761. 2 horn i G
- 5. A, tidigast 1757/58, senast 1761. 2 horn i A (höga h och e!)
- 6. D, 1761(?) *Le martin*, 2 horn i D
- 7. C, 1761 *Le midi*, 2 horn i C
- 8. G, 1761(?) *Le soir*, 2 horn i G (ett högt h)
- 9. C, 1762(?), 2 horn i C

YAMAHA

FRENCH HORNS

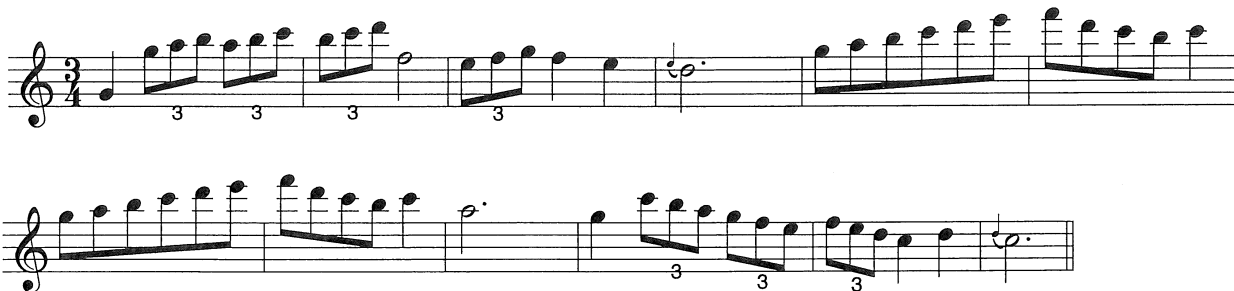
RING för information
MUSICA-blåsexperten ab.

Tel o fax 0491-120 40

Besöksadress: Stenåldersvägen 3

572 40 OSKARSHAMN

in Eb

ur Sextet i Eb (1765)

- 10. D, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i D
- 11. Ess, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i Ess
- 12. E, 1763, 2 horn i E
- 13. D, 1763, 4 horn i D
- 14. A, 1762(?), 2 horn i A
- 15. D, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i D
- 16. Bb, 1760/63, 2 horn i Bb-alto
- 17. F, 1760/62, 2 horn i F
- 18. G, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i G
- 19. D, 1760/63, 2 horn i D
- 20. C, 1760/61, 2 horn i C-alto (många höga d:n)
- 21. A, 1764, 2 horn i A
- 22. Ess, 1764 *Filosofen*, 2 horn i Ess
- 23. G, 1764 2, horn i G
- 24. D, 1764 2, horn i D
- 25. C, 1761/63, 2 horn i C
- 26. d, 1768/69 *Lamentatione*, 2 horn i D och F
- 27. G, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i G
- 28. A, 1765, 2 horn i A
- 29. E, 1765, 2 horn i E
- 30. C, 1765 *Alleluja* 2 horn i C
- 31. D, 1765 *Hornsignal*, 4 horn i D och G (höga c:ss)
- 32. C, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i C-alto (höga d:n och e:n!)
- 33. C, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i C-alto (höga d:n och e:n!)
- 34. D, 1765/66, 2 horn i D
- 35. Bb, 1767, 2 horn i Bb-alto (höga c:n och d)
- 36. Ess, 1761/65, 2 horn i Ess
- 37. C, tidigast 1757/58, senast 1761, 2 horn i C
- 38. C, 1767/68 2 horn i C-alto (höga d:n och e:n!)
- 39. g, 1768(?) 4 horn i B-alto och G (höga c:n)
- 40. F, 1763 2 horn i F (höga c:n)
- 41. C, 1769(?) 2 horn i C-alto och basso (höga d:n och c:n)
- 42. D, 1771, 2 horn i D och A
- 43. Ess, 1771/72, *Mercurius*, 2 horn i Ess
- 44. e, 1771/72, *Trauer*, 2 horn i E (ett högt h) andra horn i G och A ofta högre än 1:a
- 45. f:iss, 1772, *Avskedssymfonin*, 2 horn i A och F:iss, andra också i E
- 46. H, 1772, 2 horn i H och D
- 47. G, 1772, 2 horn i G och D
- 48. C, 1768/69, *Maria Teresa*, 2 horn i C-alto och F (höga d:n)
- 49. f, 1768, *La passione*, 2 horn i F (höga c:n)
- 50. C, 1773, (troligen den som spelades för Maria Teresa), 2 horn i C-alto (höga d:n)
- 51. B, 1771/73, 2 horn i Bb-alto och Ess (höga d:n, e:n och f!!!!)
- 52. c, 1771/73, 2 horn. Första horn i C-alto/basso (höga d:n), andra horn i E och C-basso (höga h:n!)
- 53. D, 1778/79, *L'impériale*, 2 horn D och A-alto (andra satsen A-alto Tacet i Esterházy stämmorna. Tre versioner av Finalen:
 1. Esterházy manuskriptet
 2. Versionen som finns i de flesta tryckta utgåvorna
 3. Franska förlagets version
- 54. G, 1774, 2 horn i G och C-basso
- 55. Ess, 1774, *Skolmästaren*, 2 horn i Ess och Bb-alto (höga h:n)
- 56. C, 1774, 2 horn i C-alto och F (höga d:n)

- 57. D, 1774, 2 horn i D och G
- 58. F, 1767/68, 2 horn i F
- 59. A, 1767/68 Feuer, 2 horn i A
- 60. C, 1764(?) *Per la Commedia intitolata "Il Distrato"*, 2 horn i C-alto/basso (höga d:n)
- 61. D, 1776, 2 horn i D och A
- 62. D, 1779/80, 2 horn i D
- 63. C, 1779 *La Roxelane*
Version 1: 2 horn i C-alto/basso (höga d:n)
Version 2: inga höga d:n
- 64. A, 1773/74, *Tempora Mutantor*, 2 horn i A och D
- 65. A, 1772/74, 2 horn i A och D
- 66. Bb, 1775/76, 2 horn i B-alto och F (höga c:n)
- 67. F, 1775/76, 2 horn i F och Bb-alto
- 68. Bb, 1774/75, 2 horn i Ess och Bb-alto (ett högt c)
- 69. C, 1775/76, *Laudon*, 2 horn i C och F
- 70. D, 1778/79, 2 horn i D
- 71. Bb, 1778/79, 2 horn i Bb-alto och F
- 72. D, 1763/65, 4 horn i D (höga ciss)
- 73. D, 1781, *La chasse*, 2 horn i D och G
- 74. Ess, 1780(?), 2 horn i Ess och Bb-alto (ett högt c)
- 75. D, 1779, 2 horn i D och G
- 76. Ess, 1782, 2 horn i Ess och Bb-alto
- 77. B, 1782, 2 horn i Bb-alto och F (ett högt Bb)
- 78. c, 1782, 2 horn i Ess och C
- 79. F, 1783/84, 2 horn i Bb-alto och F (ett högt Bb)
- 80. d, 1783/84, 2 horn i D och Bb-alto (höga a:n)

Adagio m. 5

m. 36

Ur symfoni nr 31 (*Hornsignal*)

Allegro

in D

The image displays a musical score for a symphony movement, consisting of four systems of staves. The first system is marked 'Allegro' and 'in D'. The music is written in 2/4 time. The first system contains four staves: the top staff is in treble clef, the second in bass clef, and the third and fourth in treble clef. The second system also consists of four staves, with the top staff in treble clef, the second in bass clef, and the third and fourth in treble clef. The third system consists of four staves, all in treble clef. The fourth system also consists of four staves, all in treble clef. The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and dynamic markings like 'p' and 'f'. The overall structure is that of a multi-movement symphony.

Ur symfoni nr 72

- 81. **G**, 1783/84, 2 horn i G och D
- 82. **C**, 1786, *L'Ours*, 2 horn i C-alto och F (höga d:n)
- 83. **g**, 1785, *La poule*, 2 horn i G och Ess
- 84. **Ess**, 1786, 2 horn i Ess och Bb-alto (ett högt c)
- 85. **Bb**, 1785, *La Reine de France*, 2 horn i Bb-alto och Ess (höga c:n)
- 86. **D**, 1786, 2 horn i D och G
- 87. **A**, 1785, 2 horn i A-alto och D
- 88. **G**, 1787(?), 2 horn i G och D
- 89. **F**, 1787, 2 horn i F och C
- 90. **C**, 1788, 2 horn i C-alto och F (höga d:n)
- 91. **Ess**, 1788, 2 horn i Ess och Bb-alto (2 höga c:n)
- 92. **G**, 1789, *Oxford*, 2 horn i G och D (ett högt a)
- 93. **D**, 1791/92, 2 horn i D och G
- 94. **G**, 1791, *Surprise*, 2 horn i G och C
- 95. **c**, 1791, 2 horn i E och C
- 96. **D**, 1791, *The Miracle*, 2 horn i D och G
- 97. **C**, 1792, 2 horn i C och F
- 98. **B**, 1792, 2 horn i Bb och F
- 99. **Ess**, 1793, 2 horn i Ess och G (ett högt Bb och d)
- 100. **G**, 1794, *Militär*, 2 horn i G och C
- 101. **D**, 1794, *The Clock*, 2 horn i D och G
- 102. **Bb**, 1794/95, 2 horn i Bb och F
- 103. **Ess**, 1795, *Drum Roll*, 2 horn i Ess och C
- 104. **D**, 1795 *Salomon* eller *London*, 2 horn i D och G
- 105. **B**, 1792, *Sinfonia concertante*, 2 horn i Bb och F

Rekommenderade inspelningar

- **Hornkonsert nr 1 D-dur Hob. VII d:3**

Horn: Barry Tuckwell
English Chamber Orchestra
LP EMI 063-03362

Naturhorn: Timothy Brown
The Academy of Ancient Music
Dir: Christian Hogwood
DECCA L'OISEAU-LYRE CD 417610-2

- **Hornkonsert nr 2 D-dur Hob. VII d:4**

Horn: Barry Tuckwell
English Chamber Orchestra
LP EMI 063-03362

- **Konsert för 2 horn och orkester Ess-dur**

Horn: Zdenek och Bedrich Tylsar
Dvorak Chamber Orchestra
Dir: Petr Altrichter
SUPRAPHON 110769-2

- **Divertimento a tre Hob IV 5**

Horn: Joseph Eger
Violin: Isidore Cohen
Cello: Sterling Hawkins
LP RCA LM-9803-E

Naturhorn: Jean Rife
LP THOROFON CAPELLA MTH-257

- **Divertimento a otto voci**

Ricercar Consort
Naturhorn: Claude Mary och Piet Dombrecht
RIC. CD 067050, 067124

- **Divertimento a otto voci (flöjtversionen)**

The Little Orchestra of London
Horn: Alan Civil och Shirley Hopkins
LP ORYX 1740-1741

- **Cassation G-dur och F-dur**

Collegium aureum
Naturhorn: Gerd Seifert och Erich Penzel
LP HARMONIA MUNDI HMS 30643

Cassation D-dur
Kölner Kammerorchester Dir: Helmut Müller-Brühl
Horn: Erich Penzel, Walter Lexutt, Nicholas Gröger
och Paul Raspe
KOCH-SCHWANN CD 316026

- **7 Divertimenti för 2 oboer, 2 horn och 2 fagotter**

London Wind Solists
Horn: Alan Civil och Ian Harper
Dir: Jack Brymer
LP DECCA SXL 6338

- **Symfonier**

nr 1-104
Philharmonica Hungarica Dir: Antal Dorati
1:a Horn: Christopher Leuba
DECCA CD 430100-2

The Hyperion Haydn Edition
The Hanover Band Dir: Roy Goodman
Naturhorn: Raul Diaz, Gavin Edwards,
Anthony Halstead

BRASS DOKTORN

Friggagatan 25, Box 6082 - 400 60 GÖTEBORG
Tel: 031 - 15 30 06 Fax: 031 - 15 30 56

Försäljning av:

- bleckblås
- träblås
- stråk
- munstycken
- gigbags, etuier
- sordiner
- övriga tillbehör

Professionell instrumentverkstad

BRASSDOKTORN är en professionell verkstad för alla slags blåsinstrument. Tre reparatörer arbetar dagligen med alla slags instrumentreparationer. Med hårt arbete och vidareutbildning hos olika instrumentfabrikanter, gör vi allt för att nå vårt mål: Att bli den säkraste, tryggaste och bästa instrumentverkstaden i Sverige. Prova BRASSDOKTORN nästa gång du har problem med ditt instrument!

Vi kommer att finnas på Visingsö vecka 27!

Vi som jobbar på BRASSDOKTORN heter Sven Flood, Sverker Pettersson, Zbigniew Nowakowski (reparatörer) samt Mats Nilsson, försäljare. Välkomna att ringa eller komma in!

Anthony Chidell och Roger Moutgomery
Hyperion CD 66520-66536

- Die Sturm und Drang Symphonien (26, 35, 38, 39, 41-52, 58, 59 och 65)

The English Concert Dir: Trevor Pinnok
1:a Naturhorn: Anthony Halstead
Archiv Production CD 43 50 01-2

- Symfoni nr 51

Tafelmusik Dir: Bruno Weil
Naturhorn 1: Ab Koster
SONY CD SK 48371

Litteratur:

Fitzpatric: *The horn and hornplaying...* Oxford U.P. 1970
Janetzky-Brüchle: *The Horn*, Amadeus Press 1988
Tuckwell: *Horn*, Schirmer books 1983
Haunton-Schuller: *Horn passages in symphonies of J. Haydn*, Margum music 1980
Bryan: *Carl Franz, Eighteenth-century virtuoso..* Alta Musica, IV Tutzing 1979

❖ Thomas Ekman

Ny naturhornskola

Method for Natural Horn

Francis Orval

Det har blivit allt vanligare att hornister prövar på naturhornet. Ofta görs detta när man är "färdigutbildad". Denna situation, att gå från mångårigt spel på ventilhornet till naturhornet, innebär att de gamla naturhornskolorna från 1800-talets början inte passar. De slår in öppna dörrar för musikern, eftersom de oftast utgår från att eleven är nybörjare på instrumentet.

Nu kan man tycka att dessa klassiska skolor inte passar särskilt bra för dagens nybörjare heller, men detta vittnar snarare om dåtidens bristfälliga pedagogik. Dauprats monumentala *Méthode de Cor-Alto et Cor-Basse* t ex, förutsätter att eleven ska klara hela registret upp till höga C redan vid första övningen. Förmodligen skedde en hel del av undervisningen utan dessa skolor och läraren spelade därför en mycket viktig roll. Ett exempel på detta är högerhandens position och stopptechniken. Dessa förklaras nästan inte alls i dessa skolor, utan överläts åt läraren och eleven.

Det är också på detta sätt man hittills i våra dagar har fått lära sig naturhornspel – eget experimenterande har varit en förutsättning.

Nu har det dock börjat komma en del naturhornskolor som utgår från våra dagars hornspel och utbildningsväsende. Den kanske mest nydanande är *Method for Natural Horn* av Francis Orval. (Boken är helt och hållet trespråkig och heter alltså även *Schule für Naturhorn* och *Méthode de Cor Naturel*.)

Det är en tunn skrift (40 sidor), som mycket koncentrerat försöker lära den vane ventilhornisten naturhornspelets gåta. Halva boken beskriver i textform naturhornspelet, instrumentet och stopptechniken. Andra halvan består av 10 etyder som på ett helt nytt sätt inför stopptechniken i hornspelet. Orval har funnit att man utnyttjar 6 olika stopp-

former: Normal position, stopposition "med tumme", halvstopp "utan tumme", öppen position, helt öppen och helt stoppad position. (Orval har efter bokens tillkomst hittat ytterligare en position, som beskrivs i *Historic Brass Society Journal* nr 2, *New Symbols for Hand Position in the Bell for Natural Horn*)

Etyderna inför successivt dessa positioner. Nr 1 innehåller endast de två första positionerna, medan Nr 10 innehåller samtliga positioner. Alla etyderna är modernt skrivna och svåra – även på ventilhorn – och mycket svåra på naturhorn. De är atonala och har inget gemensamt med traditionella hornnoter. Den som kan spela dessa etyder på naturhornet kan nog tekniskt sett spela allt utom möjligen de allra högsta clarinostämmorna från barocktiden.

Samtidigt som varenda ton, möjlig eller omöjlig i kombination med alla tänkbara intervall penetreras i dessa etyder, saknas hjälp för tonbildningen. Detta är som jag ser det en miss. Det svåraste med naturhornet är att vänja sig med de långa smalmensurerade hornen – att t ex spela i D eller C-basso med full kontroll, speciellt för de som är vana vid att använda Bb-hornet maximalt. Att gå över från Bb- till F-, Ess- och D-horn kräver att man övar mycket treklangspel och "naturliga" melodier, så att man kan koncentrera sig på klang och ansats utan att blanda in stopptechniken. Efter några månader med sådana övningar på ett naturhorn märker man en tydlig förändring av embouchuren. Något som kan vara frustrerande för vissa, men som i det långa loppet förändrar klang, attack mm i riktning mot det traditionella hornspelet. bort från det moderna "turbo-spelet".

Allt detta glöms bort i den här boken. Jag tycker Orval villar bort sig i

det tekniska i stopptechniken istället för att se naturhornet som det organiska instrumentet det är – en förlängning av musikern. Det är detta "mänskliga" hos naturhornet som gör det så spännande att spela. Efter ett tag tänker man inte på stopptechniken eller högerhandens position – den blir lika naturlig som läpparnas anspänning – eller varför inte stämbandets förändring när man sjunger. (Dauprat ställde som krav på sina elever att de tog sånglektioner – sångens naturliga gestaltungsformågs sågs som ett ideal även för hornisterna, och denna gestaltungsformågs var under 1800-talet viktigare än det tekniska i hornspelet).

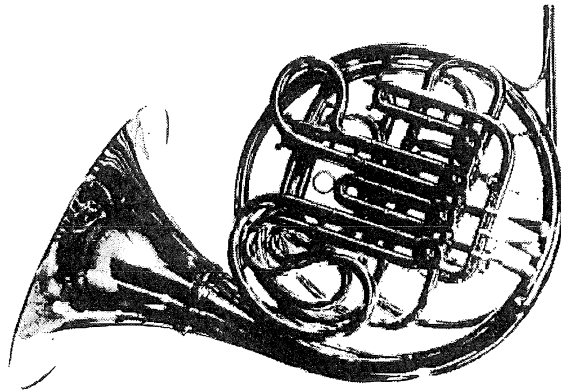
Dagens hornister står även inför andra problem. Under 1700- och 1800-talet spelade man ju bara "nutida" verk och behövde inte bekymra sig om äldre tiders musik. I dag ställs krav på att klara alla tiders hornspel och såväl musiken som tekniken har ändrats avsevärt genom åren. Att klara av de höga clarinostämmorna hos Bach och Zelenka, samtidigt som man måste behärska de tekniska svårigheterna i den moderna musiken och ha den uthållighet och kraft som krävs för den sena romantiken, ställer så stora krav på hornisten, att det behövs moderna pedagogiska hjälpmedel. Orvals bok är ett sådant hjälpmedel, en genväg till 1800-talets naturhornspel, men som på grund av sin begränsning vad gäller tonbildning och musikalisk gestaltning måste kompletteras med mera traditionella naturhornskolor.

Daniel Brandell

MEISTER
DIETER OTTO

**Spezialist für Hörner
Wagnertuben und Trompeten**

Alle Instrumente werden von mir selbst in Handarbeit gefertigt.
Sonderwünsche können jederzeit berücksichtigt werden.
Namhafte Hornisten in vielen bedeutenden Orchestern blasen
Hörner von DIETER OTTO.
Besuchen Sie mich doch nach vorhergehender telefonischer
Anmeldung in meiner neuen Werkstatt.

D-84494 Neumarkt-St. Veit - Teisingerberg 15
Tel. 0 86 39 / 15 64 - Fax 0 86 39 / 56 44

PÅ TAL OM HORN...

av Malcolm Page

Det känns som om jag har varit omgiven av horn och medveten om horn nästan hela mitt liv. Det första valthornet korsade min väg när jag var i femtonårsåldern. Jag var antagen som hornlärling i det militära därför att, som för så många andra, var det det bästa sättet att få en musikutbildning. Instrumentet var ett försilvrat Boosey & Hawkes Imperial single F horn, medium bore. Detta var Boosey & Hawkes militärmodell under 40- och 50-talet, lättspelat och med fin klang. Det var först långt senare jag förstod att jag egentligen hade tyckt mycket om det hornet.

Det enda valthorn jag hade sett innan dess var på en utställning på The Festival of Great Britain 1951. Det var då Royal Festival Hall byggdes på södra sidan av Themsen (The South Bank). Vi var på skolresa. När vi gick genom musikpaviljongen fick jag plötsligt syn på en strålkastarbelyst hög av ihopsnurrad blank mässing. Jag blev helt förtrollad och försvann upp i det blå i en känsla av fascination och igenkännande. Jag kommer ihåg att mina kompisar var tvungna att ropa på mig, så jag var nog borta ett bra tag. Hornet måste ha varit ett Boosey & Hawkes dubbelhorn (tillverkas inte längre), eftersom hela festivalen var en presentation av brittiska produkter, ett slags "se vad vi har åstadkommit under de första sex åren sen kriget".

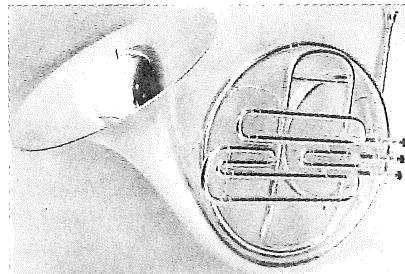
Innan jag kom till militären spelade jag i skolans blåsorkester från ca 10 års ålder. Då spelade jag på ett instrument

som vi kallade för tenor cor, i Ess. På den tiden visste jag inte att cor betydde horn på franska. Detta instrument kallar amerikanerna för mellophone. Det ser ut som ett litet valthorn, fast spjelvänt, med ventiler för höger hand.

Det allra första instrument jag spelade på var Frälsningsarméns tenorhorn i Ess. Frälsningsarmén i England hade egen instrument-tillverkning på den tiden. Min far var ledare för juniorbandet, och själv spelade han kornett på inomhus- och utomhusgudstjänster i Frälsningsarméns brassband. Jag måste ha börjat spela rätt så tidigt, för jag kommer fortfarande ihåg att jag spelade enkla duetter med min bror på kornett (han hade smalare läppar än jag) medan min far försiktigt slog takt mot spiselkranen för att leda oss på rätt rytmiskt spår. Min far var nog en rätt så entusiastisk brassman, och önskade att sönerna skulle följa i hans spår. Vid sex års ålder blev jag evakuerad till landet för att undvika blitzen i London. Detta satte tillfälligt stopp för "horn"spelandet, tills jag började i skolans orkester.

"Gubben" ("The Old Man"), dvs musikdirektören i militärorkestern, skickade mig till London för att få en översyn på mitt B&H F-horn. Adressen ledde mig till Gerrard Street i Soho mitt i nuvarande Chinatown. På den tiden hade Paxmans både butik och verkstad i källaren. Fönstret var till hälften under trottoarnivå, och var alltid proppfullt med horn. Dessa mängder av slingor och klockstycken av mässing fascinerade mig. Jag fick till och med en titt in i verkstaden, och blev helt tagen av att se horn i olika stadier av reparation, ventilsatser och olika horndelar hängande runt väggarna. Över allt låg lukten av mässing, maskiner och verktyg.

Detta intresse och fascination har jag haft i alla år, och det är väl ganska naturligt att jag förr eller senare skulle börja samla på valthorn. Jag äger flera stycken nu, och det känns nästan som

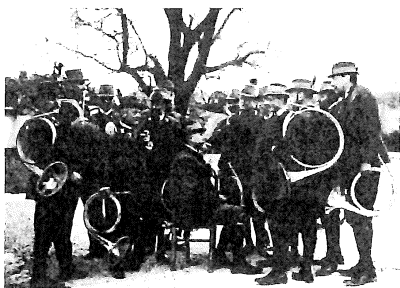
Mitt första horn

om de har dykt upp alldeles av sig själva. De har alla sin egen historia, och jag ser fram emot den dag jag har tillräckligt med

väggutrymme för att kunna visa upp dem.

Det hela började 1970, när jag arbetade på Den Norske Opera i Oslo. Vid planeringen av en resa till Frankrike åkte jag till Franska Institutet i Oslo för att få lite information. Där träffade jag en ung fransman som, när han upptäckte att jag var hornist, berättade ivrigt för mig om instrumentet han hade hemma. På en studentresa till Wien hamnade han och hans kamrater på en bierstube en kväll, och efter åtskilliga öl lämnade de lokalen sent på natten i hög stämning, och tog då med sig ett horn, som hade hängt över huvudena på dem hela kvällen. De marscherade genom stan i äkta robust studentstil, sjungande och gapande och högljutt blåsande på det välsignade mässingsrör som väsentligt ökade deras möjlighet att locka till sig uppmärksamhet och i allmänhet störa friden (en viktig ingrediens när man tar studenten).

Den unge mannen hade i alla fall behållit hornet som minne, och verkade vara ganska glad att bli kvitt det. Troligen lättade det hans samvete. Jag blev väldigt positivt överraskad när jag fick det. Tyvärr var munstycket borta (det skulle kanske ha underlättat dateringen av hornet), men efter några enkla reparationer gick det att spela på. Det visade sig vara ett jakthorn byggt i två varv, stämt i C. Med hjälp

Klassisk österrikisk jakthornensemble

av den stora mensuren, klockstyckets form och nickel-silverkrans och den typiska päronformade plattan vid klockstyckets stag kan man lätt se att det härrör från Wien-området. Det är ganska gammalt, gissningsvis ca 1880, och användes troligen i en typisk jakt-hornsensemble. Dessa ensembler har en egen traditionell spelstil och repertoar, med lederhosen och jägarhatt med fjädrar som viktiga ingredienser. Det finns inspelningar av dessa ensembler med instrument av olika storlek och stämning. Jag har inte forskat vidare på det området, men det finns säkert andra som vet mycket mer. Tidningsgruppen i Movitz tar med glädje emot en artikel i ämnet om någon skulle känna sig inspirerad.

Nästa instrument som slumpvis (!?) korsade min väg är helt unikt, särskilt för mig personligen. Berättelsen om denna klenod kan du läsa om i nästa nummer av Movitz.

Malcolm Page

SMÅLANDS MUSIKVARUHUS

Ett brett sortiment av NYA & BEGAGNADE **BLÅSINSTRUMENT**

VALTHORN

ALEX 103 ML
4-Zylinder

SCHADSTOFFRAMM

**Munstycken
Sordiner
Oljor m.m.**

**EGEN
REPARATIONS-
VERKSTAD**

**GEBR. ALEXANDER
HANS HOYER
YAMAHA m.fl.**

**Box 15
571 21 Nässjö
Tel: 0380 - 106 26
Fax: 0380 - 106 06**

Kompositörens intentioner

PAVANE POUR UNE INFANTE DÉFUNTE

MAURICE RAVEL.

G-Horn. *Lent* $\text{♩} = 54$
SOLO
Cors-simples en Sol
pp
pp

Frankrike vid sekelskiftet. Huvudinstrument för landets hornister är fortfarande naturhornet, *Cor simple*. Enkelt till sin uppbyggnad, svårt att bemästra. Trots att senromantiken och impressionismen vände ut och in på den klassiska harmoniken, innebar ventilhornet enligt många en alltför stor kompromiss vad gäller klang och sångbarhet.

Naturligtvis hade även dåtidens kompositörer sina bestämda uppfattningar om olika instrument. Inte bara i Frankrike. Mahlers partitur är fulla med detaljerade anmärkningar om spelsätt, frasering och instrumentering. Som i den tredje symfonin, i slutet av sista satsen (siffr 26), bland det vackraste som skrivits för trumpetensemble. Det ppp som leder till pukornas enorma slutmanifest.

Mahler skriver om förstastämman: *Kann im Notfalle von einem Piston in B übernommen werden* (Kan i nödfall övertas av en Bb-trumpet). Detta om första trumpetens stämma i F – menad att spelas på en F-trumpet. När dagens trumpetare kommer till detta ställe har

de förmodligen spelat hela symfonin på en Bb-trumpet. Alla som hört Mahler vet att anmärkningen ska tas på allvar. Liksom allt han gjorde.

Tillbaka till Frankrike och till en av de kompositörer som verkligen behärskade instrumenteringens konst, Maurice Ravel. Stycket, *Pavane pour une infante défunte* (Pavane för en död prinsessa) skrevs för piano 1899 och orkestrerades 1910. Dess framträdande förstahornstämma är en av hornlitteraturens mer lyriska och inleder och avslutar stycket med mycket vackra och stämningsskapande solon i pianissimo. Det är inte svårt att tänka sig tillbaka till 1800-talet och den franska hornskolan med den mänskliga sången som främsta förebild.

Nu till kompositörens intentioner. Ravel skriver *Cors simples en Sol* och vill alltså att stämmorna ska spelas på naturhorn i G. Detta skrev han naturligtvis fullt medveten om att ventilhornen definitivt höll på att ta över, inte minst p g a hans egen harmoniskt komplexa musik.

Ravel och andra impressionister satte alltid **klangen** i första rummet. Man utökade orksterklngen, genom nya spelsätt, sordiner och helt nya instrument. Ravels *Bolero*, där variationen helt ligger i den klangliga dimensionen, är ett av det mest kända exemplen på detta.

Så, vad gör vi hornister med pavanen? I Sverige låter vi Bb-hornet göra jobbet, säkert (om något någonsin är säkert för en hornist) och för de flesta alldeles tillräckligt vackert. I andra länder kanske några väljer F-hornet istället, eller en kombination. Detta beroende på vilken skola man gått i eller vilken lärare man haft. Mycket sällan ser man hornister anpassa sitt spelsätt efter repertoaren. Man spelar på säkerhet. Kompositörens intentioner då? Dessa har fått ge vika för perfektionen. Perfektion är mycket viktigt nuförtiden när vi jämt har inspeldade, klippta versioner att jämföra med.

I bästa fall har intentionerna fått ge vika för perfektionen, men det kan också helt enkelt bero på musikernas omedvetenhet, eller att de helt enkelt

inte bryr sig. Och dirigenterna, de kanske är nöjda så länge musikerna spelar rätt toner?

Men tittar man närmare på stämman i pavanen, ser man att den som vågar spela detta på ett franskt, smalmensurerat naturhorn kommer att locka fram helt nya stämningar ur musiken. De långa legatolinjerna, lugnet i musiken, melankolien som det modala tonspråket skapar. Allt detta skulle accentueras av naturhornspelet. Man märker efter ett tag att G-hornet (liksom alla horn) har en alldeles egen klangbild och känsla. G-hornets klang fjärrar sig från den traditionella, djupa hornklangen, som F-, Eb- och D-hornen har mest av. Samtidigt saknar den A- och Bb-hornens klara skärpa. G-hornet sjunger sårbart med skör röst. Kan, liksom de djupare hornen spela melodiskt, men man märker att det är på gränsen. De stoppade tonerna visar en sårbarhet som berör. Som hos en glasharmonika.

När man på ventilhornets Bb-läge känner sig lite besvärad över att behöva spela legato pianissimo mellan Fiss och E, känner man märkligt nog inte detsamma på G-hornet – man är från början inställd på att läpparna måste göra jobbet och ändrar spelsättet därefter. Som belöning slipper man brottas

med greppen. Att trycka ner en klaff har mycket lite med musik att göra. Även på ventilhornet gäller det att slippa tänka på sådant, att få greppen att fungera omedvetet. Men greppen i pavanen går på tvärs mot musiken. De lägger sig i och stör lugnet. Melankoli och två kors går inte ihop.

Stopptonerna däremot, i lyckliga stunder är de ett med musiken, ett med dig och ett med instrumentet. Naturligtvis känns det inte så när man börjar spela naturhorn. Det känns inte heller så när man gjort uppehåll och bara spelat ventilhorn ett tag. Men när man spelar regelbundet växer man genom stopptechniken ihop med hornet. Stopptonerna visar hornets inre, de är introverta, intima, lite blyga.

De öppna tonerna säger självsäkert "Här är jag, lyssna på mig". De håller föredrag. Stopptonerna däremot pockar inte på uppmärksamhet, de hoppas att man lyssnar ändå.

Stopptonerna är dessutom väldigt olika sinsemellan. Ravel visste detta. Solistiskt utnyttjar han a, h och f. Inga extrema stopptoner, utan endast de mest elementära. Melodin spänner över en oktav. Åtta toner, inga förtecken. Balansen och atmosfären säger "sjung", inte "här kommer ett ciss, legato, nu måste jag försöka trycka ner

andra och tredje (eller kan jag hitta något bättre grepp)".

Naturhornspel med stopptoner tvingar även de öppna tonerna att backa ett steg. Man vet att man har sina a och h – börja alltså inte alltför självsäkert, man måste ändå visa hela sitt register senare. Lova inte för mycket. Börja anspråkslöst. Det är inte du, utan melodin som är budskapet. Visa dig själv via små medel. Små förskjutningar i sidled. Låt långa toner förändras. Runda av dem, kanske med lite vibrato – det skapar mönster. Visa att någon har varit där och satt sin prägel på musiken. Det ville han säkert, Ravel. Visa dig själv inne i melodin, men glöm inte kompositörens intentioner. Ibland står de t o m svart på vitt: *Cors simples en Sol*.

Daniel Brandell

PAVANE POUR UNE INFANTE DÉFUNTE

1er Cor.

Cors simples en Sol

Maurice Ravel

Lent ♩ = 54
Solo

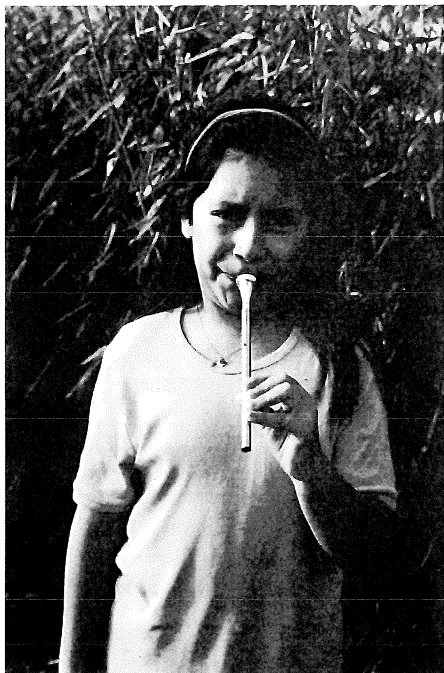
pp

Cédez

p \rightarrow *pp* *expressif*

Temat i pavanen

Öva utan horn

Att använda någon form av förlängning till munstycket i övningssyfte är ingen ny idé. Tubabaister brukar förlänga med ett plaströr. B.E.R.P. (Buzz Extension Resistanse Piece) är en förlängning, som man sätter in mellan munstycket och hornet för att behålla känslan av att spela på hornet. Kan också användas utan horn. B.E.R.P.:en fungerar ganska bra i mellan och höjddregistret men mindre bra i lågregistret, där till och med vissa toner kan vara omöjliga att spela. Walter Lawson gjorde för några år sedan ett övningsrör av kasserade munrör och det var mycket intressant men fungerade inte helt tillfredsställande i alla register. Jag började då själv experimentera ut ett övningsrör efter dessa idéer för att ha något bekvämt sätt att hålla embouchuren i rimlig form under semester eller liknande. Ett antal rör gjordes och kollegerna i Sjaellands/TI-VOLIS symfoniorkester i Köpenhamn provade för glatta livet. Till slut enades vi om en version. Röret har ett tonhål, som sätter den naturliga överton/naturtonserien ur spel. Tonen påminner om en Sinka. Det går att spela hela registret upp till höga C, utan att skarvar eller wobblande toner uppstår.

Röret har blivit väldigt väl mottaget bland dem som provat det. De två hornlärarna vid Malmö musikhögskola, Thomas Kjellén och Henrik Hallén, använder det med sina elever. -- Det är lättare att få eleven fokuserad på förhållandet embouchure-luft. Ett suveränt redskap att träna sitt gehör på och man kan öva stämmor med det på samma sätt som när man sjunger.

Många av de professionella hornisterna i Malmö-Köpenhamnsregionen använder röret i sin uppvärmning. Eftersom jag har fått så mycket positiv respons, tycker jag att rören skall spridas vidare och intresserade av ett rör med medföljande övningsförslag, kan beställa det genom att sätta in 150:- på postgiro 4564025-7, Thomas Ekman, Giggatan 12, 212 42 Malmö. Glöm ej skriva namn och adress.

Movitz till salu!

Hemma hos Svenska Hornsällskapets sekreterare ligger ett antal restexemplar av *Movitz* nr 1-6 och väntar på ägare. I syfte att minska på lagret säljs nu tidningarna ut för 30:-/ex, och saknar du något nummer är det hög tid att beställa. Tidningarna är mycket läsvärda och innehåller allt ifrån uppvärmningsövningar (lbs) och roliga historier till repertoartips och debattartiklar om dagens hornundervisning. Genom att köpa alla nummer får du dessutom chans att följa Thomas Ekmans lärorika och underhållande artikelserie *Hornets Historia* ända från början. Men det är bråttom! Av de första numren finns bara ett fåtal kvar, och först till kvarn...

Skriv alltså så fort som möjligt direkt till sekreteraren på adressen

Sofia Nygren
Helgonavägen 10
223 62 Lund

och beställ. Glöm inte att ange **namn och adress** samt vilka nummer du vill beställa. Tidningarna kommer sedan på posten tillsammans med ett inbetalningskort.

Innehåll i tidigare nummer:

Movitz nr 1

Ordföranden har ordet, Hans-Erik Holgersson
Första årsmötet
Hornets Historia I
Skivtips
Horn funna i Maria kyrka
Repertoartips
Protokoll
Aktuellt

Movitz nr 2

Ordföranden har ordet, Hans-Erik Holgersson
Kalendarium
Un incontro de corni
11:e skandinaviska hornseminariet
Hornets Historia II
Ibs uppvärmningsschema
Svensk framgång på kontinenten
Skivor
Konserter i 1700-talets Stockholm
Medlemslista
Inbjudan till seminarium

Movitz nr 3

Ordföranden har ordet, Sören Hermansson
Kalendarium
Den Svenska Horntraditionen
Resebrev från Texas
Hornpåsk i London
Rapport från Island
The Business
Hornets Historia III

Repertoartips
Kan hornundervisningen vid våra musikhögskolor bli bättre?
Anpassad undervisning på anpassat horn
Movitz partiturnöt
Skivtips
Förlorat horn äventyrade konsert

Movitz nr 4

Ordföranden har ordet, Sören Hermansson
Kalendarium
Horn stulna
Förkylningssår
Hornets Historia IV
Epoken Hirschfeld – 30 gyllene år i svensk hornhistoria
Hur bra var hornlärarutbildningen egentligen?
Att studera i utlandet. Resebrev från Tyskland
Läroböcker för nybörjare
Movitz partiturnöt

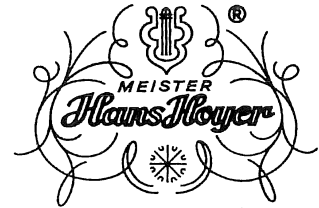
Movitz nr 5

Ordföranden har ordet, Rolf Bengtsson
Notiser
Mer om allergier
Hornets Historia V
Skivor
Svenska Hornsällskapets årsmöte -95
Det tolfte Nordiska Hornseminariet på Visingsö -96
Medlemslista

Movitz nr 6

Notiser
Hornets Historia VI
Skivor
Elegi, Hugo Alfvén
Ny bok för hornister: Thoughts on playing the horn well
Festival International de Cors
Michel Garcin-Marrou
Richard Watkins
Frøydis och Ib
Det tolfte Nordiska Hornseminariet på Visingsö -96

"We are making horns, because we love the music !!"

FRENCH HORNS BY "MEISTER HANS HOYER"

"Meister Hans Hoyer" instruments are manufactured by the Vogtland Musical Instrument Factory Incorporated, located in Markneukirchen, Germany.

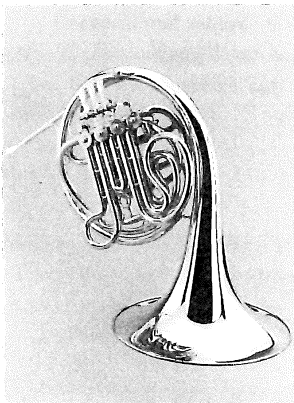
Markneukirchen and the surrounding area has a long tradition of music instrument manufacture, dating back to 1755 when Isaak Eschenbach, a native of Markneukirchen and maker of French Horns who had learned his trade in Leipzig, established a business there.

Markneukirchen and its renowned industry continue to grow to this day. The international reputation the instruments have earned is ascribed to the technical innovation and development that is part of the area's tradition and philosophy, to the comprehensive range of models offered and to the fact that individual expectations of the musicians who own and use these instruments has invariably been met or exceeded.

In 1994, Vogtländische Musikinstrumentenfabrik (VMI) moved into their new factory in Markneukirchen, the world's most modern brasswind manufacturing facility.

"Meister Hans Hoyer" instruments are built not only to uncompromising musical and technical standards, they are manufactured in an environmentally clean plant, utilizing entirely new state of the art processes engineered especially for brasswind instruments.

The "VMI" staff consists entirely of people who have a strong traditional background in and orientation toward the handcrafting of wind instruments. Decades of experience are reflected and incorporated into all facets of the company's work. This begins with the training of apprentices and continues through all phases of manufacturing.

The new Model 5801 K provides security and comfort through the entire range. It features acoustical excellence, a rich warm tone, an easy response and sure note centering.

The handmade 5801 K delivers superb projection and flexibility, which make it more and more popular for french horn artists playing in famous orchestras all over the world.

B&S
MARKNEUKIRCHEN
KLINGENTHAL

Vogtländische
Musikinstrumentenfabrik GmbH
Markneukirchen

Gewerbepark 13 · 08258 Markneukirchen
Telefon: (03 74 22) 20 35 · Fax: (03 74 22) 20 90

Ny bok

The French Horn

Jeremy Montagu

Jeremy Montagu är en erkänd auktoritet på historiska musikinstrument, och detta lilla häfte (32 sidor) ger en kortfattad men heltäckande beskrivning av valthornets historia. Den är väl dokumenterad med ett trettiotal tydliga fotografier av originalinstrument från olika epoker, huvudsakligen från The Bate Collection of Historical Instruments i Oxford. Texten är lättläst och ger mycket information trots så få sidor. Det finns en lista över internationella historiska instrumentmuseer med adress, samt litteratur för vidare läsning i ämnet. Kan rekommenderas.

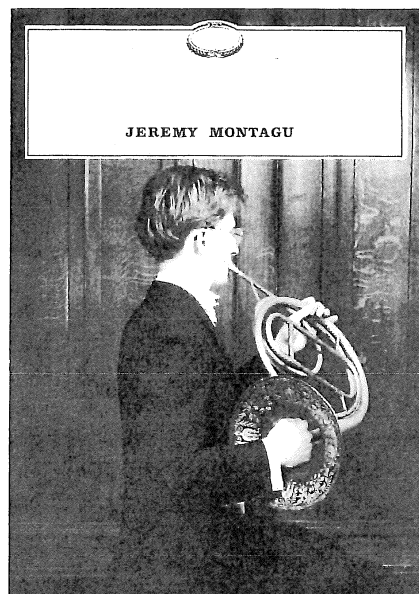
Häftet kan skaffas från:

Paxman Musical Instruments Ltd, Unit B, Linton House, 164-180 Union Street, London SE1 0LH, England

eller direkt från tryckeriet:

Shire Publications Ltd, Cromwell House, Church Street, Princes Risborough, Buckinghamshire HP17 9AJ, England

Pris GBP 2,25. ISBN 0 7478 0086 3.

SKANDINAVIENS STÖRSTA BLÅSBUTIK

Holton Ultra Farkas H104 56.900:-

Sveriges mest sålda Children-horn, Kalison, till oslagbart pris, 9.900:-
Kalison KAB-9 dubbelhorn med vändbar 4:e ventil och utbytbar leadpipe och klocka, 14.900:-

Vår butik är öppen hela sommaren. Måndag - fredag kl. 9.30 - 18.00
Beställ vår specialprislista!

Ring 0155-26 98 88, 28 75 00, 26 76 88

Postadress: Box 501, 611 10 NYKÖPING

Besöksadress: Fruängsgatan 24, 611 31 NYKÖPING.

☎ 0155-26 98 88, 28 75 00, 26 76 88. Telefax: 0155-21 60 26.

Organisationsnr. 556181-4939

Hornseminariet

Schema

(med reservation för ev ändringar)

Söndag 30 juni

13.00-17.00	Inkvartering
15.00	Middag
16.30-17.30	Mästarklass med Ib Lanzky-Otto & Frøydis Ree Wekre
18.00	Invigning
18.30	Kvällsfika
19.30	Kvällsmusik i Kumlaby Kyrka med solisterna

Måndag 1 juli

07.00-08.00	Yoga med Ejvind Frantzen, Yogalärare och hornist i det Konglige Kapel Köpenhamn
08.00	Frukost
09.00-10.30	Mästarklass med Michel Garcin-Marrou och enskilda lektioner med övriga lärare
11.00	Middag
13.00-14.15	Föreläsning av Bengt Belfrage: <i>Överanstängning, dess orsak och rehabilitering</i>
15.00	Hornpedagogiskt forum. Tema: <i>Hornläreböcker – En analys och värdering</i> , Kirsten Fugleseth
16.30	Kvällsmat
17.30-19.00	Mästarklass med Frøydis Ree Wekre
19.30	Konsert med Ib Lanzky-Otto och Richard Watkins
20.30	Kvällsfika
21.30	Grammofonstunden (Intressanta inspelningar avlyssnas) med Ib Lanzky-Otto: <i>Tre Hornpappor</i>

Tisdag 2 juli

07.00-08.00	Yoga
08.00	Frukost
09.00-10.30	Mästarklass med Richard Watkins och enskilda lektioner med övriga lärare
11.00	Ensemble
12.00	Middag
13.00-14.15	ImprovisaHorn. En lektion om gehörsspel och jazzimprovisation med Petter Carlson, hornist i Norrköpings symfoniorkester, samt jazzmusiker
14.30	Kaffekonsert med solisterna
15.00	Pedagogiskt forum. Tema: <i>Instrumentalundervisning och "lotsning" – ett metodiskt problem</i> , Maria Becker
16.30	Kvällsmat
17.30	Mästarklass med Ib Lanzky-Otto

19.30	Konsert med Frøydis Ree Wekre, Michel Garcin-Marrou och Erja Joukamo-Ampuja
20.30	Kvällsfika
21.30	Jazzkonsert och jamsession med Petter Carlson och Lennart Langer

Onsdag 3 juli

07.00-08.00	Yoga
08.00	Frukost
09.00-10.00	Ensemble
10.00-15.00	Utflykt
15.30	Presentation av ny svensk hornmusik, Sören Hermansson
16.30	Kvällsmat
18.00-18.45	Konsert för horn och harpa med Sören Hermansson och Erica Goodman
20.00	Konsert med solisterna bl a
21.00	Kvällsfika
22.00	Grammofonstunden med Kjell Moseng: <i>Tidiga franska och engelska inspelningar</i>

Torsdag 4 juli

07.00-08.00	Yoga
08.00	Frukost
09.00-10.30	Mästarklass med Frøydis Ree Wekre och enskilda lektioner med övriga lärare
11.00	Ensemble
12.00	Middag
14.30	Kaffe
15.00	Pedagogiskt forum. Tema: <i>Nybörjarundervisning, gehörs- kontra not-baserad inlärning, barnhorn m m</i>
16.30	Kvällsmat
17.30-18.30	Mästarklass med Richard Watkins
19.30	Konsert i Brahekyrkan med Michel Garcin-Marrou, Ib Lanzky-Otto & Junekvartetten
21.00	Kvällsfika
22.00	Grammofonstunden med P-O Blomqvist: <i>Udda och ovanliga hornskiivor</i>

Fredag 5 juli

07.00-08.00	Yoga
08.00	Frukost
09.00-10.30	Mästarklass med Ib Lanzky-Otto och enskilda lektioner med övriga lärare
11.00	Ensemble

Hornseminariet

12.00 Middag
14.30 Kaffe
15.00 Pedagogiskt forum. Tema: Presentation av enkät som gått ut till hornlärare i Norden
16.30 Kvällsmat
17.30-19.00 Mästarklass med Michel Garcin-Marrou
19.30 Konsert med Frøydis Ree Wekre, Richard Watkins & Brit Jonsrud
20.30 Kvällsfika
21.30 Grammofonstunden med Thomas Ekman:
Hornet i olika Jazzkonstellationer

Lördag 6 juli

07.00-08.00 Yoga
08.00 Frukost
09.30 Mästarklass med Richard Watkins och enskilda lektioner med övriga lärare

11.00 Fika/Utvärdering
12.00 Ensemblekonsert
14.00 Middag
15.00-16.00 Föredrag, Michel Garcin-Marrou
17.00 Slutkonsert med solisterna & Bauer Brass
18.00 Festmiddag
19.30 Slutkonsert II
20.30 Dans med Bauer Brass

Söndag 7 juli

08.30-09.30 Frukost
11.00 Fika
Utkvartering och avresa

Hornpedagogiskt forum anordnas av Nordhornped bestående av:
Frøydis Ree Wekre, Kirsten Fugleseth, Erja Joukamo-Ampuja, Maria Becker, Lena Forén, Annmari Wangin

Det tolfte Nordiska Hornseminariet anordnas av Svenska Hornsällskapet i samarbete med Länsmusiken i Jönköping och SAMI, med stöd av International Horn Society och Svenska Institutet.

Hornseminariet

Konsertprogram

(med reservation för ev ändringar)

Pianist vid samtliga konserter: **Kerstin Jansson**

Söndag 30 juni

18.00 Invigning

Lundén-Welden: Fanfar

19.30 Kvällsmusik i Kumlaby kyrka

Michel Garcin-Marrou, Ib Lanzky-Otto, Richard Watkins, Frøydis Ree Wekre

Mamlöf-Forsling: Orizzonte

Gallay: Konsertetyd

Boyanovsky: Ballade

Maxwell-Davies: Sea Eagle

Messiaen: Appel Interstellaire

Måndag 1 juli

19.30 Konsert

Ib Lanzky-Otto, Richard Watkins

Kofron: Sonatin

Hindemith: Sonata

Sylvan: Solo

Poulenc: Elegie

Bowen: Sonata

Tisdag 2 juli

14.30 Kaffekonsert

Michel Garcin-Marrou, Ib Lanzky-Otto, Richard Watkins, Frøydis Ree Wekre

Madsen: Neshornets drøm

Lloyd-Webber: Pastoral

Sparre-Olsen: Skumringstoner

19.30 Konsert

Michel Garcin-Marrou, Frøydis Ree Wekre, Erja Joukamo-Ampuja

Dauprat: Hornsonat

Sermilä: Hornkonsert

Plagge: Hornsonat nr 3

Damase: Hornkonsert

Onsdag 3 juli

18.00 Kammarkonsert horn och harpa

Sören Hermansson och Erica Goodman

Hornseminariet

20.00 Salongskonsert

Ib Lanzky-Otto, Frøydis Ree Wekre, MHS-hornkvartett, Staffan Lundén-Welden, Falköpings manskör mfl

Heise: Fantasistykke
Sinigaglia: Lied
Schmid: Im tiefsten Walde
Monjo: Sport, sweat and sprinting
Aprils turbulent awakening
Koetsier: Cinq Nouvelles
Lundén-Welden: Eureka
Schubert: Nachtgesang im Walde

Torsdag 4 juli

19.30 Konsert i Brahekyrkan

Michel Garcin-Marrou, Ib Lanzky-Otto, Junekvartetten

Mozart/Haydn: Romanza
Kohl: Kvintett
Brahms: Horntrio
Reicha: Kvintett

Fredag 5 juli

19.30 Konsert

Richard Watkins, Frøydis Ree Wekre, Brit Johnsrud

Friedman: Topanga Variations
Abbott: Alla caccia
Nystedt: Konsert, sats 1
Nelhybel: Scherzo Concertante
Bennett: Sonata
Clearfield: Songs of the Wolf

Lördag 6 juli

12.00 Ensemblekonsert

Madsen: Oktett
Fröhlich: Nonett
Glorieux: Summer Meeting

17.00 Slutkonsert

Michel Garcin-Marrou, Ib Lanzky-Otto, Richard Watkins, Frøydis Ree Wekre, Yngve Nordström, Bauer Brass

Tomlinson: Rhapsody & Rondo
Mozart: Hornkonsert nr 4
Danielsson: Svit för solotuba och fyra valthorn
mm

